

BO'LAJAK TARBIYA FANI O'QITUVCHILARINI AXBOROT OLISH KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH ASOSLARI

Buxoro davlat pedagogika instituti Pedagogika yo'nalishi 1-kurs magistranti

Olimova Zarina Ro'zimrotovna

Annotatsiya: Zamonaviy ta'lim tizimida axborot olish kompetentligi o'qituvchilar va o'quvchilar uchun muhim bir jihatdir. Axborot olish kompetentligi – bu shaxsning axborotni qidirish, tanlash, tahlil qilish va undan foydalanish qobiliyatidir. Bo'lajak tarbiya fani o'qituvchilarining bu kompetentlikni rivojlantirishlari ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Ushbu maqolada bo'lajak tarbiya fani o'qituvchilarining axborot olish kompetentligini rivojlantirish asoslari, yondashuvlari va metodlari haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: bo'lajak tarbiya fani o'qituvchilari, axborot, kompetentlik, ta'lim, fikr almashish, tajriba, metodlar.

O'qituvchilar axborot olish kompetentligini rivojlantirishda birinchi navbatda o'z bilim va ko'nikmalarini yangilab borishlari zarur. Ta'lim sohasidagi yangiliklar, innovatsion texnologiyalar va pedagogik metodlar o'qituvchilar uchun doimiy ravishda o'rganilishi kerak. O'qituvchilar yangi axborot manbalarini, ilmiy tadqiqotlarni va ta'lim metodologiyalarini o'rganish orqali o'z bilimlarini kengaytirishlari mumkin. Ushbu jarayon o'qituvchilarning o'z o'quvchilariga yanada sifatli ta'lim berish imkoniyatini ta'minlaydi. Axborot olish kompetentligini rivojlantirishda o'qituvchilarning o'zaro hamkorligi ham muhim rol o'ynaydi. O'qituvchilar bir-birlari bilan fikr almashish, tajriba o'tkazish va yangi g'oyalarni muhokama qilish orqali o'z bilimlarini yanada kengaytirishlari mumkin. Ta'lim muassasalarida o'qituvchilar o'rtasida seminarlar, treninglar va konferensiyalar

o'tkazish bu jarayonni qo'llab-quvvatlaydi. O'qituvchilar o'zaro hamkorlik qilish orqali o'zlarining pedagogik faoliyatlarini yanada samarali tashkil etishlari mumkin. O'qituvchilar axborot olish kompetentligini rivojlantirishda o'quvchilarni mustaqil o'rganishga rag'batlantirishga e'tibor berishlari zarur. O'quvchilarni mustaqil ravishda axborot izlash, tanlash va tahlil qilish ko'nikmalarini o'rgatish o'qituvchilarning asosiy vazifalaridan biridir. Bu jarayonda o'qituvchilar o'quvchilarga turli xil axborot manbalarini tanlash va ulardan foydalanish imkoniyatlarini ko'rsatishlari kerak. O'quvchilarni mustaqil o'rganishga rag'batlantirish, ularning axborotni samarali ishlatish qobiliyatlarini oshirishga yordam beradi. Guruhli ishlar axborot olish kompetentligini rivojlantirishda samarali usul hisoblanadi. O'qituvchilar o'quvchilarni kichik guruhlariga bo'lib, muammoli vazifalarni hal qilishga jalb etishlari mumkin. Guruhli ishlar o'quvchilarning bir-birlaridan o'rganishlariga, fikr almashishlariga va o'zaro hamkorlik qilishlariga imkon yaratadi. Bunday jarayon o'quvchilarning axborotni tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Guruhli ishlarda o'quvchilar o'z fikrlarini ifodalash, boshqalar bilan muhokama qilish va jamoaviy qaror qabul qilish ko'nikmalarini oshirishadi.[1]

Kreativ fikrlashni rag'batlantirish ham axborot olish kompetentligini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. O'qituvchilar o'quvchilarga ijodiy vazifalar berish orqali ularning fikrlash qobiliyatlarini kengaytirishi mumkin. O'quvchilarni yangi g'oyalar ishlab chiqishga, muammolarga kreativ yechimlar topishga va o'z fikrlarini ifodalashga jalb etish ularning axborotni mustaqil ravishda o'zlashtirishlariga yordam beradi. Kreativ fikrlash o'quvchilarning axborotni samarali ishlatish qobiliyatlarini oshirishga xizmat qiladi. O'qituvchilar axborot olish kompetentligini rivojlantirishda axborot texnologiyalaridan foydalanishlari zarur. Zamonaviy axborot texnologiyalari o'qituvchilarga ta'lim jarayonini yanada samarali tashkil etish imkonini beradi. Masofaviy ta'lim platformalari, onlayn kurslar va interaktiv dasturlar o'qituvchilarga axborotni samarali taqdim etish

imkonini beradi. O'qituvchilar axborot texnologiyalarini qo'llash orqali o'quvchilarning axborotni qidirish, tanlash va tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantirishlariga yordam berishlari mumkin.[2]

O'qituvchilarni doimiy ravishda malakasini oshirish ham axborot olish kompetentligini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. O'qituvchilar yangi pedagogik yondashuvlar, axborot texnologiyalari va ta'lim metodologiyalarini o'rganishlari kerak. Buning uchun seminarlar, treninglar va konferensiyalar o'tkazilishi mumkin. O'qituvchilar o'z bilimlarini yangilab borish orqali, o'z o'quvchilariga yanada sifatli ta'lim berish imkoniyatiga ega bo'ladilar. O'qituvchilarning malakasini oshirish jarayoni ta'lim sifatining oshishiga xizmat qiladi. O'quvchilarni axborot olish kompetentligini rivojlantirishda motivatsiya ham muhim ahamiyatga ega. O'qituvchilar o'quvchilarga o'z bilimlarini oshirishga, yangi g'oyalarni o'rganishga va mustaqil fikrlashga rag'batlantirishlari zarur. O'quvchilarni rag'batlantirish uchun o'qituvchilar turli xil motivatsion uslublardan foydalanishlari mumkin. Masalan, o'quvchilarni muvaffaqiyatlari uchun rag'batlantirish, ularning qiziqishlarini inobatga olish va o'zaro hamkorlikni rag'batlantirish ularning motivatsiyasini oshiradi.[3]

Axborot olish kompetentligini rivojlantirishda o'qituvchilar o'z o'quvchilariga taqdim etadigan axborot manbalarini ham tanlashlari zarur. O'qituvchilar o'quvchilarga ishonchli va sifatli axborot manbalarini tanlashni o'rgatishlari kerak. Axborot manbalarini tanlash jarayonida o'qituvchilar o'quvchilarga axborotning aniqligi, dolzarbligi va ishonchliligini baholash ko'nikmalarini o'rgatishlari zarur. Bu jarayon o'quvchilarning axborotni samarali ishlatish qobiliyatlarini oshirishga yordam beradi. Axborot texnologiyalari ta'lim jarayonida o'quvchilarning faoliyatini samarali qilishda muhim rol o'ynaydi. Ular o'quvchilarni yanada qiziqarli va interaktiv ta'lim muhitiga jalb etadi. Axborot texnologiyalarining ta'limga ta'siri keng ko'lamli bo'lib, bir qator afzalliklarni o'z ichiga oladi. Avvalo,

axborot texnologiyalari o'quvchilarga o'z-o'zini o'rganish imkoniyatini taqdim etadi. Internet orqali mavjud bo'lgan turli xil resurslar, video darslar, elektron kutubxonalar va onlayn kurslar o'quvchilarga o'z sur'atlarida o'rganish imkoniyatini beradi. Bu, o'quvchilarning individual ehtiyojlariga mos ravishda ta'lim olishlariga yordam beradi. O'quvchilar o'zlariga qiziqarli bo'lgan mavzularni tanlab, ularga chuqurroq kirish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Natijada, bu jarayon ularning bilimlarini kengaytiradi va o'z-o'zini rivojlantirishga undaydi. Shuningdek, axborot texnologiyalari o'quvchilarning ta'lim jarayonida faol ishtirok etishlarini ta'minlaydi. Interaktiv ta'lim platformalari va dasturlari yordamida o'quvchilar darslarda faol ishtirok etish, savollar berish va muhokamalarda ishtirok etish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu, o'quvchilarning qiziqishini oshiradi va ularni dars jarayoniga jalb etadi. O'quvchilar o'z fikrlarini erkin ifoda etish imkonini topadilar va bu, ularning o'z-o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi. Axborot texnologiyalari o'quvchilarning axborotni qidirish va tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantirishda ham muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy ta'limda axborot ko'pligi sababli, o'quvchilarga kerakli ma'lumotni topish va uni tahlil qilish juda muhimdir. Axborot texnologiyalari yordamida o'quvchilar internetdan, elektron kutubxonalardan va boshqa manbalardan foydalanib, kerakli ma'lumotlarni tezda topishlari mumkin. Bu jarayon ularning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantiradi. Bundan tashqari, axborot texnologiyalari o'quvchilarni jamoaviy ishga jalb etadi. Onlayn platformalar va guruhli loyihalar orqali o'quvchilar bir-birlari bilan hamkorlik qilish, fikr almashish va birgalikda ishlash imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu, ularning jamoaviy ish ko'nikmalarini rivojlantiradi va ijtimoiy aloqalarni mustahkamlaydi. O'quvchilar birgalikda muammolarni hal qilishda, g'oyalarni muhokama qilishda va o'zaro yordam berishda faol ishtirok etadilar. Jamoaviy ish orqali o'quvchilar o'zaro o'rganish va bir-birlaridan yangi bilimlar olish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Axborot texnologiyalari shuningdek, o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga

yordam beradi. Multimedia vositalari, grafikalar, animatsiyalar va videolar yordamida o'quvchilar o'z ijodiy fikrlarini ifoda etish imkoniyatiga ega bo'lishadi. O'qituvchilar darslarni yanada qiziqarli va jalb etuvchi qilish uchun axborot texnologiyalaridan foydalanib, o'quvchilarning ijodiy tafakkurini rag'batlantirishi mumkin. Bu, o'quvchilarning ijodiy yondashuvlarini rivojlantiradi va yangi g'oyalarni ishlab chiqishga undaydi. Shuningdek, axborot texnologiyalari o'quvchilarning vaqtni boshqarish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Onlayn ta'lim platformalari va dasturlari orqali o'quvchilar o'z vaqtlarini rejalashtirish va darslarni o'z vaqtida bajarish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Bu, ularning mas'uliyatini oshiradi va o'z-o'zini boshqarish ko'nikmalarini rivojlantiradi. O'quvchilar o'z maqsadlarini belgilash va ularga erishish uchun reja tuzishni o'rganadilar, bu esa ularning kelajakdagi muvaffaqiyatlariga zamin yaratadi.[4]

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, bo'lajak tarbiya fani o'qituvchilarining axborot olish kompetentligini rivojlantirish ta'lim jarayonining sifatini oshirishda muhim ahamiyatga ega. O'qituvchilar o'z bilim va ko'nikmalarini yangilab borishlari, o'quvchilarni mustaqil o'rganishga rag'batlantirishlari, guruhli ishlar va kreativ fikrlashni rag'batlantirishlari, axborot texnologiyalaridan foydalanishlari va o'z o'quvchilariga ishonchli axborot manbalarini tanlashni o'rgatishlari zarur. Ushbu yondashuvlar orqali o'qituvchilar o'z o'quvchilarining axborot olish kompetentligini rivojlantirishda muvaffaqiyatli bo'lishlari va ta'lim tizimining rivojlanishiga hissa qo'shishlari mumkin. O'qituvchilarning axborot olish kompetentligini rivojlantirish jarayoni davomiy va doimiy bo'lishi zarur. O'qituvchilar va o'quvchilar o'rtasidagi hamkorlik, axborot manbalarini izlash va ulardan foydalanish jarayonida muhim ahamiyatga ega. O'qituvchilar o'z

o'quvchilariga axborot olish kompetentligini rivojlantirishda yordam berish orqali, ularning kelajakdagi muvaffaqiyatlariga hissa qo'shadilar.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdullayeva N. (2020). "Axborot texnologiyalari va ta'lim: o'qituvchilar uchun qo'llanma." Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Ta'lim vazirligi.
2. Tashkentov A. (2021). "Ta'limda axborot olish kompetentligini rivojlantirish." Toshkent: O'zbekiston Milliy universiteti.
3. Qodirova S. (2021). "O'qituvchilarning axborot-kommunikatsiya kompetentligi." Toshkent: O'zbekiston davlat pedagogika universiteti.
4. Murodova L. (2022). "Axborot olish va tarbiya: nazariy va amaliy jihatlar." Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi.
5. Rasulova D. (2022). "O'qituvchilar uchun axborot olish strategiyalari." Toshkent: O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti.
6. Nurmurodov M. (2023). "Ta'lim jarayonida axborot texnologiyalaridan foydalanish." Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Ta'lim vazirligi.
7. Sultonov R. (2023). "Bo'lajak o'qituvchilar uchun axborot olish kompetentligini rivojlantirish." Toshkent: O'zbekiston davlat pedagogika universiteti.
8. Abdurahmonova G. (2023). "Axborot va ta'lim: zamonaviy yondashuvlar." Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi.